

Time: 3 hours

Marks: 100

Note: 1. All questions are compulsory

2. Figures to the right indicates full marks

Q.1 (A) Select the appropriate answer from the options given below: (Any 10) (10)

1. _____ is not the Limitation of Planning.
(Innovation, Rigidity, Paper Work, Frustration)
2. Management is _____ (Tangible, Intangible, Fixed, Flexible)
3. _____ in Management means resources who make goals and carry out the process to achieve goals. (Money, Machines, Materials, Men)
4. _____ Plans are meant for repeated use. (Forecast, Decision, Single use, Standing)
5. _____ skills help the managers to develop good rapport with their subordinates.
(Communication, Human Relations, Delegation, Technical)
6. _____ level of management consists of foremen, supervisors, section officers, superintendents etc. (Top, Middle, Lower, External)
7. Planning minimizes _____. (Rewards, Risks, Future Plans, Resources)
8. In _____ organization structure the use of ICT is observed to achieve its objectives.
(SBU, Virtual, Committee, Matrix)
9. _____ is off the job training method.
(Understudy, Case Study, Job Rotation, Planned Progression)
10. _____ is an internal source of recruitment.
(Transfer, Employment Exchanges, Consultants, Websites)
11. _____ refers to a diagram of formal authority relations.
(Pie Charts, Organizational Charts, Bar Charts, Circles)
12. Under _____ base of departmentation similar or related activities are grouped in separate units.
(Departmentation by area, Departmentation by process, Departmentation by number, Departmentation by function)

Q. 1(B) State whether the following statements are True or False. (Any 10) (10)

1. Mission of organization is standing use plan.
2. Organizing is Primary function of management.
3. Calling back the retirees is an internal source of management.
4. Scientific approach is also known as situational approach.
5. In span of control, superior transfers both authority and responsibility to his subordinate.
6. Job specification includes minimum qualities required from the candidate.
7. Confidential Report is a Modern Method of Performance Appraisal
8. Theory Y assumes that the people are self-motivated and seek responsibilities.
9. Controlling function of management emphasizes on right person at right job.
10. Strategic Business Unit organization is temporary in nature.
11. There should be a balance between Centralization and Decentralization
12. Recruitment is a process of estimating future manpower needs of the organization.

Q.2 Answer ANY TWO of the following (15)

- a) Define management. Discuss different managerial functions.
- b) Describe the F.W. Taylor's Scientific approach of management.
- c) Is management a profession? Explain.

Q.3 Answer ANY TWO of the following (15)

- a) State and explain the meaning and limitations of planning.
- b) Describe the steps in decision making process
- c) Briefly explain the components of planning.

Q.4 Answer ANY TWO of the following (15)

- a) Define organizing. Discuss the steps in organizing process.
- b) Explain the merits and limitations of matrix organisation.
- c) Describe the barriers in delegation of authority.

Q.5 Answer ANY TWO of the following

(15)

- a) Discuss the merits and limitations of Human Resource Accounting (HRA)
- b) State and explain the methods of training.
- c) Describe limitations of performance appraisal.

Q.6 Write short notes on ANY FOUR

(20)

- a) Contingency Approach of Management
- b) Features of Virtual Organization
- c) Characteristics of Planning
- d) External Sources of recruitment
- e) Benefits of Job analysis
- f) Types of organizational charts

*****

मराठी रुपांतर

वेळ: ३ तास

गुण: १००

- सूचना: १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३. मूळ इंग्रजी प्रश्न ग्राह्य मानावेत.

प्र.१ (अ) खाली दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य उत्तर निवडून रिकाम्या जागा भरा. (कोणताही १०) (१०)

१. खालील _____ नियोजनाची मर्यादा नाही. (नवीनता, कडकपणा, पेपर वर्क, निराशा)
२. व्यवस्थापन _____ आहे (मूर्त, अमूर्त, स्थिर, लवचिक)
३. व्यवस्थापनामध्ये _____ म्हणजे उद्दिष्टे निर्माण करणारी आणि उद्दिष्टे साध्य करण्यासाठी प्रक्रिया पार पाडणारी संसाधने आहे. (पैसा, यंत्रे, साहित्य, पुरुष)
४. _____ योजना वारंवार वापरण्यासाठी असतात. (अंदाज, निर्णय, एकल वापर, स्थायी)
५. _____ कौशल्य व्यवस्थापकांना त्यांच्या अधीनस्थांशी चांगले संबंध निर्माण करण्यास मदत करतात. (संवाद, मानवी संबंध, प्रतिनिधी मंडळ, तांत्रिक)
६. _____ स्तरावरील व्यवस्थापनामध्ये फोरमन, पर्यवेक्षक, विभाग अधिकारी, अधीक्षक इ. असतात (शीर्ष, मध्य, निम्न, बाह्य)
७. नियोजन _____ कमी करते. (पुरस्कार, जोखीम, भविष्यातील योजना, संसाधने)
८. _____ संस्थेच्या संरचनेत आयसीटीचा वापर त्याची उद्दिष्टे साध्य करण्यासाठी केला जातो. (एसबीयू, आभासी, समिती, मॅट्रिक्स)
९. _____ ही नोकरी प्रशिक्षण अप्रत्यक्ष पद्धत आहे. (अंडरस्टडी, केस स्टडी, जॉब रोटेशन, नियोजित प्रगती)
१०. _____ हा भरतीचा अंतर्गत स्रोत आहे. (हस्तांतरण, एम्प्लॉयमेंट एक्सचेंज, सल्लागार, वेबसाइट)
११. _____ औपचारिक अधिकार संबंधांच्या आकृतीचा संदर्भ देते. (पाई चार्ट, संस्थात्मक चार्ट, बार चार्ट, मंडळे)
१२. विभागीकरणाच्या _____ अंतर्गत तत्सम किंवा संबंधित क्रियाकलाप स्वतंत्र युनिटमध्ये गटबद्ध केले जातात. (क्षेत्रानुसार विभाग, प्रक्रियेनुसार विभाग, संख्येनुसार विभाग, कार्यानुसार विभाग)

प्र. १ (ब) खालील विधाने सत्य आहेत की असत्य आहेत ते सांगा. (कोणताही १०) (१०)

१. संस्थेचे ध्येय म्हणजे स्थायी वापर योजना.
२. आयोजन हे व्यवस्थापनाचे प्राथमिक कार्य आहे.
३. सेवानिवृत्तांना परत बोलावणे हा व्यवस्थापनाचा अंतर्गत स्रोत आहे.
४. वैज्ञानिक दृष्टिकोनाला परिस्थितीजन्य दृष्टिकोन असेही म्हणतात.
५. नियंत्रणाच्या कालावधीत, वरिष्ठ अधिकार आणि जबाबदारी दोन्ही त्याच्या अधीनस्थ व्यक्तीकडे हस्तांतरित करतो.
६. जॉब स्पेसिफिकेशनमध्ये उमेदवाराकडून आवश्यक असलेल्या किमान गुणांचा समावेश आहे.
७. गोपनीय अहवाल ही कामगिरी मूल्यमापनाची आधुनिक पद्धत आहे.
८. सिद्धांत Y असे गृहीत धरते की लोक स्वयं-प्रेरित आहेत आणि जबाबदारी शोधतात.
९. व्यवस्थापनाचे नियंत्रण कार्य योग्य व्यक्तीवर योग्य कामावर भर देते.
१०. स्ट्रॅटेजिक बिझनेस युनिट ही संस्था तात्पुरती स्वरूपाची असते.
११. केंद्रीकरण आणि विकेंद्रीकरण यामध्ये समतोल असायला हवा.
१२. भरती ही संस्थेच्या भविष्यातील मनुष्यबळाच्या गरजांचा अंदाज घेण्याची प्रक्रिया आहे.

प्र. २. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (१५)

- अ. व्यवस्थापन परिभाषित करा. व्यवस्थापनाची विविध कार्यांची चर्चा करा.
- ब. एफ. डब्ल्यू. टेलरचा वैज्ञानिक व्यवस्थापन दृष्टिकोन वर्णन करा.
- क. व्यवस्थापन एक पेशा आहे का? स्पष्ट करा.

प्र. ३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (१५)

- अ. नियोजनाचा अर्थ आणि मर्यादा स्पष्ट करा.
- ब. निर्णय घेण्याच्या प्रक्रियेतील टप्पे वर्णन करा.
- क. नियोजनाचे घटक थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्र. ४. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

(१५)

अ. संघटन परिभाषित करा. संघटन प्रक्रियेतील टप्प्यांची चर्चा करा.

ब. मॅट्रीक्स संघटनेचे फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा.

क. अधिकार प्रदानातील अडथळे वर्णन करा.

प्र. ५. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

(१५)

अ. मानव संसाधन लेखकर्म (HRA) चे फायदे आणि मर्यादा चर्चा करा.

ब. प्रशिक्षणाच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा.

क. कामगिरी मूल्यांकनाच्या मर्यादा वर्णन करा.

प्र. ६. टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

(२०)

अ. व्यवस्थापन आकस्मिकता दृष्टिकोन

ब. आभासी संघटनेची वैशिष्ट्ये

क. नियोजनाची वैशिष्ट्ये

ड. भरतीचे बहिर्गत स्रोत

इ. कार्य आवश्यकता

फ. संघटन तक्त्यांचे प्रकार

*****